

ד"ר הנינג שרף, ראש עיריית ברמן: שיתוף הפעולה בין חיפה וברמן כשתי "ערים תאומות" מרשים ביותר

הקימו חברות ישראליות רבות את נציגויותיהן בברמן. ברמן הנה אחת מערי-הרפובליקה העתיקות בעולם, עם תפקיד ויכולת הבחנה ייחודיים. במשך מאות רבות היו הנמל והסחר הימי מסימני ההיכר הייחודיים והבולטים של ברמן. בשנים האחרונות ננקטו יוזמות ובוצעו שינויים דינמיים מבניים. ברמן הופכת לעיר שמושכת תע-שיות של טכנולוגיה מפותחת. ברמן מדגישה היום את יכולתה וסמכותה במחקר ובמדעים. עם זאת נמלי ברמן הם עדיין גורם מכריע בכלכלתה של העיר. ברמן הנה מטרופולין כלכלי חשוב וחיוני. הלימוזינות המפורסמות ומכונות הספורט של דיימלרקררייזר נפלטות ממפעלי ההרכבה המצויים בברמן. ברמן משמשת גם אחד המרכזים האירופיים החשובים בתחום התעופה והחלל. בברמן מצויים מספר רב של מכוני מחקר, וכן רשת של טכנולוגיה גיה מדעית מפותחת ומוצלחת ביותר. מגוון עשיר של תיאטראות, אולמות קונצרטים, מוזיאונים וגלריות לאומנות תורם לאווירה האטרקטיבית, חיונית ותרבו-תית של ברמן.

היום את עצמם עד היום. התייח-סות זו בולטת במיוחד ביחסים של "ערים תאומות" של ברמן. בשנת 1970 הוכרו ברמן וחיפה כ"ערים תאומות" וכך הונחה אבן הפינה למערכת יחסים מר-שימה ביותר. עם ההכרה של ברמן וחיפה כשתי "ערים תאומות" הוקמה קרן תר-בות, המסייעת עד היום בייזום וסיוע של תוכניות תרבות. אחת המטרות העיקריות של הקרן היא לעודד דיאלוג וחילופי תרבות בין יהודים, ערבים והעולים החדשים מחבר העמים. שיתוף הפעולה של ברמן עם חיפה שהוחל ב 1970 כשתי "ערים תאומות" היה אחד הצעדים הראשונים לפיוס בין גרמניה וישראל. מאז

ד"ר הנינג שרף

ה עיר ברמן רואה בציון 60 שנה לסוף מלחמת העולם השנייה, שהביא לשחרור מהדיקטטורה הנ-אצית, וכן בציון 40 שנה ליחסים דיפלומטיים בין ישראל וגרמניה, קשר המסביר את היחסים המשג-שגים בין ברמן וחיפה שתי "הערים התאומות". אפשר לייחס את ההיסטוריה המ-סורתית של ברמן, כעיר חאנזה קוסמופוליטית, לקשרים הפורחים והמגוונים שהעיר פיתחה עם כל פינות העולם. קשרים אלה ממשי-כים להתקיים עד עצם היום הזה. הם לא רק עדות לאופייה הקוס-מופוליטי של העיר. הם גם ביטוי לחירות ולטולרנטיות שהתפתחו במשך הדורות ומהווים תכונות בהן תושבי ברמן מז-

הסכם השילומים הניח את הבסיס לכינון היחסים הדיפלומטיים בין ישראל וגרמניה

באוטוביוגרפיה שלו הסביר ד"ר נחום גולדמן מה הייתה המשמעות ההיסטורית של הסכם לוקסמבורג לישראל. הסחורות שקיבלה ישראל במסגרת הסכם השילומים עם גרמניה היו גורם כלכלי מכריע לפיתוחה של המדינה הצע-רה. ישראל הייתה יכולה להימצא בסכנה קיומית, ברגעים קריטיים לקיומה, ללא האספקה שזרמה מגרמניה: רכבות, מערכות תקשורת, רציפי עגינה וציוד השקיה. תשתיות לת-עשייה וחקלאות לא היו מוקמות בלא הסכם השילומים מגרמניה. גולדמן כותב שבלי התשלומים מגרמניה, לישר-אל לא הייתה המחצית מהתשתית שיש לה כיום. כל רכבת בישראל באה מגרמניה, כל אונייה באה מגרמניה, כמו גם תחנות חשמל ועוד.

דוד בן-גוריון וקונרד אדנאואר

הסכם לוקסמבורג חייב את ממשלת מערב גרמניה לשלם 3 מיליארד מרקים למדינת ישראל ו 750 מיליון מרקים לאר-גונים יהודים שונים. בפועל עד 1963 שילמה גרמניה מעל ל 20 מיליארד מרקים ועד 1984 סכום התשלומים עלה ל 70 מיליארד מרקים. ב 1987 אישר הפרלמנט הגרמני 300 מיליון מרקים נוספים לשיקום של קורבנות הנאצים. ממשלת בון הודיעה שעד אז שולמו 80 מיליארד מרקים ושעד 2020 סכום השילומים הכולל יגיע ל 100 מיליארד מרקים. עם חילופי שגרירים בין גרמניה לישראל נוצרה מסגרת מתאימה להידוק קשרים ויוזמות של שיתוף פעולה אמיתי. במישור המדיני יש לציין את הביקורים ההדדיים של ראשי הממשלות של שתי המדינות. וילי ברנדט בא לישראל ב 1973 יצחק רבין המנוח ביקר בגרמניה ב 1975. ב 1985 בא נשיא גרמניה ריכרדט פון וייצקר לישראל. הנשיא חיים הרצוג ביקר בגרמניה ב 1987. בעקבות ביקורים אלה נערכו ביקר-רים בדרגים ממשלתיים רבים נוספים. במיוחד יש לציין את פעולתו של הקנצלר קוהל באיחוד האירופי שהעניק מעמד מועדף לישראל במוסדות האיחוד.

אותה שנה בהאג, בירת הולנד. במהלך שישה חודשים של דיונים רצופי משברים אדנאואר הצליח להתגבר על התנגדותם העיקשת של שר האוצר שלו וכן של יועץ הכספים, יוסף אבס. הסכם השילומים נחתם בלוקסמבורג ועליו חתמו קונרד אדנאואר ושר החוץ משה שרת. בשם "ועידת התביעות" חתם נחום גולדמן על הפרוטוקול החשוב שעל פיו נעשתה החקיקה המתאימה. חצי שנה לאחר החתימה אושרר החוק על ידי שני בתי המחוקקים בגרמניה, הבונדסטאג והבונד-טראט. יש לציין שהאישור נעשה על אף התנגדותן של המ-דינות הערביות שאיימו בחרם כלכלי על גרמניה, אך הבינו בסופו של דבר שהן יורות לעצמן ברגל. המפלגה הסוציאל דמוקרטית בפרלמנט הגרמני הייתה היחידה שהצביעה פה אחד בעד חוק הפיצויים לישראל. הסכם השילומים נחתם ב 10 בספטמבר 1952 בלוקסמבורג. 12 שנה לאחר מכן הבשילו התנאים לכינון היחסים הדי-פלומטיים בין ישראל והרפובליקה הפדרלית של גרמניה.

ה סכם השילומים שנחתם בין ישראל וגרמניה היה הב-סיס לכינון היחסים הדיפלומטיים בין שתי המדינות - כותב ד"ר נילס הנסן, שהיה שגריר גרמניה בישראל בין השנים 1981-1985 וערך מחקר על יחסי גרמניה - ישראל בעידן אדנאואר- בן גוריון. הנסן מציין במחקרו שכאשר ישראל הופיעה לראשונה על במה הבינלאומית כמדינה ריבונית ב 1948, וכאשר הרפוב-ליקה הפדרלית של גרמניה הצטרפה על במה זו ב 1949 שרר בין שתי המדינות נתק מוחלט, דבר שנראה אז כמובן מאליו בעקבות האירועים המחרידים של 12 שנות שלטון נאצי. ד"ר נילס הנסן, שמחקרו תורגם לעברית תחת השם "בצל השואה", מציין שהודות לשני מדינאים דגולים, דוד בן גוריון וקונרד אדנאואר, שכיהנו כראשי ממשלות במדינותיהם מצב זה השתנה תוך מספר שנים. השלב ההתחלתי בתהליך זה היה הסכם לוקסמבורג, הסכם השילומים שנחתם ב 10 בספטמבר 1952. בהסכם נקבע שגר-מניה תשלם פיצויים בסך של שלושה מיליארד מרקים לקלי-טתם של ניצולי שואה בישראל. תנאי מוקדם לכך היה הכרה רשמית באחריות הגרמנית, שעליה הצהיר קונרד אדנאואר ב 17 בספטמבר 1951 בבונדסטאג, הפרלמנט הגרמני. בהצהר-תו בפני הבונדסטאג אמר אדנאואר: "בשם העם הגרמני בוצעו פשעים מחרידים המחייבים שילומים מוסריים וחומריים". הצעד הבא היה ב 6 בדצמבר 1951 בלונדון, בשיחה שהתנהלה בסודיות גמורה בין הקנצלר אדנאואר לבין נחום גולדמן, נשיא הקונגרס היהודי העולמי והמייסד של "ועידת התבי-עות". אדנאואר, שחש במעמד זה "במשק כנפי ההיסטוריה" הבטיח בכתב לפתוח במשא ומתן על סמך התביעות שהע-לתה ישראל. במכתב נאמר שהממשלה הפדרלית רואה בש-אלת הפיצויים בראש וראשונה גם מחויבות מוסרית.... וחוב של כבוד מצד העם הגרמני. מו"מ מעשי לחתימת הסכם שילומים הוחל בחודש מארס